USAID-in qalan əli-qolu da kəsilir

Ötən əsrin ortalarında yaradılmış, uzunmüddətli iqtisadi və sosial inkişafa yönəlmiş nəhəng təsisat olan ABŞ-nin Beynəlxalq İnkişaf Agentliyi (USAID) ilə bağlı çoxsaylı faktlar aşkarlanmaqdadır. Marşal planı çərçivəsində yaradılan bu təşkilat indiyədək kənd təsərrüfatı, ticarət, qlobal səhiyyə, demokratiya, humanitar yardıma dəstək istiqamətlərində, daha doğrusu, bu ad altında dövlətlərin asılılıq altına salınması istiqamətində çoxsaylı proqramlar reallaşdırıb.

USAID-in fəaliyyəti ilə bağlı ABŞ-nin yeni administrasiyasının kifayət qədər tənqidi yanaşması var. Son bir aya nəzər yetirsək görərik ki, təşkilatın fəaliyyətinin yenidən qurulması ilə bağlı Donald Tramp administasiyası ardıcıl addımlar atır. Artıq Donald Tramp administrasiyası Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin proqramlarının 83 faizini rəsmən dayandırıb. Bu barədə ABŞ Dövlət katibi Marko Rubio özünün sosial media hesabında yazıb. "Altıhəftəlik araşdırmadan sonra biz USAID proqramlarının 83 faizini dayandırdıq. Ləğv edilən 5200 müqavilə çərçivəsində on milyardlarla dollar Birləşmiş Ştatların maraqlarına uyğun olmayan şəkildə və bəzi hallarda hətta onun zərərinə xərclənib", - deyə Marko Rubio bildirib. Onun sözlərinə görə, USAID-in qüvvədə qalan 1000-ə yaxın proqramı ABŞ Dövlət Departamentinə təhvil verilib.

Qeyd edək ki, fevralın 26-da ABŞ Prezidenti Donald Tramp administrasiyası USAID və Dövlət Departamentinin xarici yardım müqavilələrinin 92 faizini ləğv etmək niyyətində olduğunu açıqlamışdı. Dövlət başçısının fikrincə, bu, hökumət büdcəsinə təxminən 60 milyard dollar qənaət etməyə imkan verəcək. Fevralın 3-də isə Ağ Ev İlon Maskın və onun rəhbərlik etdiyi Hökumətin Effektivliyi Departamentinin təhriki ilə USAID-in fəaliyyətini dayandırmışdır.

1995-ci ildə yaradılmış Beynəlxalq Əməkdaşlıq Administrasiyasının "varis"i olaraq qəbul edilən və bugünədək öz missiyasından kənar fəaliyyətlə məşğul olan USAID fəaliyyət göstərdiyi 70 il ərzində bir çox zorakı, məcburi dövlət çevrilişləri və silahlı münaqişələr təşkil etməklə "ad qazanıb" və artıq "məşhurlaşıb" da.

2014-cü ildə Ukraynada baş vermiş çevrilişin məhz USAID vasitəsilə maliyyələşdirildiyi də sirr deyil. Agentliyin həmçinin Rusiya və Belarusda hökumət əleyhinə aksiyaların təşkilatçılarına qrantlar ayırdığı bəllidir. Onu da unutmaq lazım deyil ki, USAID-in 100-dən çox ölkədə "missiya"ları olub. Sözün əsl mənasında, bu "kələf" Afrika, Asiya, Latın Amerikası, Yaxın Şərq və Şərqi Avropanı öz əhatəsinə çoxdan almışdı və "təsir dairəsi" də kifayət qədər olmuşdur.

USAID Ermənistana xüsusi münasibəti ilə hər zaman seçilib. Bunu uzun illər təcavüzkar dövlətə ayırdığı maliyyə yardımının məbləğindən də aydın görmək olur. Fəaliyyətinin qadağan olunması ilə bağlı son ana qədər təşkilat İrəvana hər cür dəstək göstərməyə çalışıb. Son olaraq isə 2024-cü il üzrə nəzərdə tutulmuş 250 milyon dollardan 110 milyon dollar Ermənistana çatdırılıb.

Bu səbəbdən USAID-in fəaliyyətinin dayandırılması Ermənistanda acınacaqlı durum yaradıb. Çünki Ermənistan uzun illər beynəlxalq yardımlardan faydalanaraq öz məsuliyyətsiz siyasətini davam etdirib, regionda sülh və sabitliyə təhlükə yaradıb. İndi isə ABŞ Ermənistanın destruktiv fəaliyyətlərini dolayısı ilə də olsa maliyyələşdirməyi dayandırır. Bu isə o deməkdir ki, Ermənistanın uzun illər apardığı məsuliyyətsiz siyasəti ifşa olunur.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Azərbaycan.- 2025.- 12 mart (№ 54).- S.11.